

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської та фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему: **Контрастивна типологія систем голосних і
приголосних в англійській та українській мовах**

Студентки групи Па 01-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська
Мудрик Катерини Дмитрівни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Соколець Ірина Іллівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Chair of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper

**Contrastive Typology of Vowel and Consonant Systems in
English and Ukrainian Languages**

KATERYNA MUDRYK

Group Pa 01-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof. **IRYNA SOKOLETS**

PhD (Pedagogics)

Kyiv 2023

ВСТУП

Контрастивна типологія систем вокалізму та консонантизму в англійській та українській мовах є складною, але водночас цікавою темою для дослідження в лінгвістиці. У даному дослідженні ми розглянемо основні аломорфні та ізоморфні риси голосних і приголосних систем в англійській та українській мовах. Дослідження вокалізму та консонантизму в англійській та українській мовах допоможе нам розкрити особливості фонетики та фонології цих мов, а також зрозуміти вплив культурних, історичних та лінгвістичних чинників на формування звукового складу мов.

У процесі формування двомовності у мовленні білінгва спостерігаються порушення реалізації іноземної мови та її норм, що зумовлено взаємодією у свідомості мовця систем та норм двох, а то й більше мов. Такі порушення зумовлені **мовною інтерференцією** та проявляються при недосконалому володінні мовою (Муратова Г., 2007: 27).

Зокрема, **фонетична інтерференція** характеризується порушенням та викривленням мовної системи, що вивчається, в результаті взаємодії у свідомості мовця фонетичних систем та вимовних норм рідної та іноземної мови (Валігура О. Р., 2008: 31). Говорити про фонетичну інтерференцію можна тоді, коли елементи іноземної мови відсутні у рідній мові або відрізняються від наявних.

Актуальність даної роботи визначається орієнтованістю сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення особливостей мовних і мовленнєвих явищ та фактів, встановлення причин виникнення мовної інтерференції серед людей, що вивчають іноземні мови, зокрема студентів, встановлення закономірності функціональних змін, що супроводжують зазначене явище (Валігура О. Р., 2010: 34).

Ця курсова робота важлива, оскільки проведені дослідження дозволяють зрозуміти суттєві відмінності між системами звуків в українській та англійській мовах, що в свою чергу допоможе студентам, тобто майбутнім

перекладачам та лінгвістам, краще зрозуміти специфіку кожної з мов та уникати можливих помилок під час вивчення іноземної мови.

Даною тематикою лінгвістичних досліджень займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Зокрема серед них варто виділити тих вчених, котрі присвятили свої дослідницькі праці фонетиці та фонології, а саме І. Бодуен де Куртене, Ф. де Сосюр, Р. О. Якобсон та М. Крушевський на зарубіжній ниві лінгвістики та О. Н. Синявський, О. Б. Курило, М. В. Наконечний, Н. І. Тоцька на вітчизняній. Явище мовної інтерференції теж викликає та викликало неабиякий інтерес науковців, серед яких варто згадати У. Вайнрайха, Г. Веделя та Т. Шухардта, хто досліджував це лінгвістичне питання за кордоном, а також Б. Колодія, В. Карабана, О. Валігуру, О. Клименко та Л. Семенюк – українських вчених, які займалися та займаються дослідженнями такого мовного явища як інтерференція.

Контрастивна типологія має на меті встановлення найбільш загальних структурних типів мов на основі їх домінуючих або спільних фонологічних особливостей (Павлюк Н., 2010: 5).

Однією з основних цілей даної роботи є виявлення труднощів, з якими можуть зіткнутися студенти при вивченні або використанні іноземної (англійської) мови, а також запропонувати рекомендації щодо їх уникнення та покращення рівня володіння нерідною мовою. Окрім того, ще дослідження має на меті розширення наукових знань про фонетичні та фонологічні системи порівнюваних мов та їх типологію.

Першочерговим завданням цього дослідження є аналіз консонантизму та вокалізму двох порівнюваних мов задля встановлення спільних та, головне, відмінних ознак, щоб зрозуміти явище мовної інтерференції, розібратись у причинах її виникнення та розробити практичні рекомендації щодо вивчення англійської та української мов з урахуванням їх фонетичних та фонологічних особливостей.

Об'єктом даного дослідження є системи вокалізму та консонантизму англійської та української мов.

Предметом дослідження є аналіз систем голосних та приголосних звуків в англійській та українській мовах з метою виявлення аломорфних та ізоморфних ознак між ними.

Матеріалами для проведення даної дослідницької праці слугували аудіозаписи монологів та діалогів студентів, що вивчають іноземну мову, а відеоматеріали про найпопулярніші помилки у вимові, які допускають українці, спілкуючись англійською мовою.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, резюме англійською мовою, списку використаних джерел та джерел ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ТИПОЛОГІЯ ЯК ГАЛУЗЬ МОВОЗНАВСТВА

1.1. Контрастивна типологія: види, методи, цілі

Типологія як розділ лінгвістики спрямована на встановлення подібних загальних лінгвістичних характеристик, що є основою для класифікації різних мов, незалежно від їх генеалогічної спорідненості.

Контрастивна типологія, як наукове поняття, являє собою мовний предмет типології, заснований на порівняльному або протиставному методах (Korunets I. V., 2003: 13).

Мовознавці виділяють кілька видів контрастивних типологічних досліджень. Основними з них є: універсальна (досліджує всі мови світу та їх спільні ознаки); спеціальна або характерологічна (досліджує конкретні мови); загальна (вивчає загальні лінгвістичні особливості); часткова (досліджує особливості певної кількості мов); ареальна (вивчає мовні особливості певної географічної зони); структурна (аналізує порядок складових частин на рівні слів, словосполучень та речень); функціональна (досліджує частотність мовних одиниць у мовленні); змістова (розглядає типи можливих значень у мовах); якісна (вивчає переважаючі риси у протиставлених мовах); кількісна (встановлює кількісне співвідношення деяких ознак і явищ та їх роль у мовах, що порівнюються); семасіологічна (досліджує способи вираження внутрішнього змісту мовних одиниць); ономасіологічна (визначає способи надання прізвищ і прізвицьк людям у різних мовах); синхронічна та діяхронічна (досліджують мовні одиниці за їх формою та значенням під час певних історичних періодів) (Березенко В. М., 2011: 10-12).

Задля досягнення цілей контрастивної типології науковці використовують декілька **лінгвістичних методів** під час проведення мовних досліджень, а саме: дедуктивний, що базується на логічному обчисленні усіх можливих варіантів реалізації певної ознаки у протиставлених мовах; індуктивний, що являє собою спостереження за природою досліджуваного

об'єкта; трансформаційний, що бере за основу переклад, який є найкращою трансформацією будь-якої мовної одиниці; контрастивний, що зазвичай використовується для дослідження певних мов; метод індексів, який визначає кількісну частоту деяких мовних ознак; метод безпосередніх складників, що використовується для протиставлення складових частин мовних одиниць та протиставний метод, що слугує для встановлення граматичних категорій порівнюваних мов (Кочерган М. П., 2006: 424).

Згідно з Корунцем І. В., (Korunets I.V., 2003: 13 – 14) **основними цілями** контрастивної типології є наступні: 1) виявлення та класифікація основних ізоморфних (спільних) та аломорфних (відмінних) ознак, характерних для досліджуваних мов; 2) винесення із цих спільних чи розбіжних ознак відповідно ізоморфних закономірностей та аломорфних особливостей у мовах, що протиставляються; 3) встановлення типових лінгвістичних структур на основі отриманих спільних рис.

1.2. Типологія фонетичних та фонологічних систем

Беручи до уваги **типологічні дослідження** фонетичних та фонологічних особливостей порівнюваних мов, слід також говорити про порівняльне вивчення їх фонем та звуків.

У мовознавстві визначають дві споріднені галузі лінгвістичної науки, які вивчають та досліджують одиниці та явища на фонетичному та фонологічному рівнях. Мова йдеться про **контрастивну типологічну фонетику та контрастивну типологічну фонологію**.

Метою першої зазначеної галузі лінгвістичної науки є виявлення та дослідження ізоморфних і аломорфних ознак у звукових системах мов, що порівнюються, у той час як друга галузь ставить собі за мету виявлення та дослідження спільних та відмінних рис у системах фонологічних одиниць мов.

Варто додати, що для дослідження кожної з галузей використовуються різні предмети вивчення, а саме система звуків мови та їх кількісні та якісні

характеристики для типологічної фонетики та фонемні системи та їх характеристики для фонологічної типології.

Вищезгадані риси та явища характеризуються деякими загальними ознаками, наприклад функції фонем у всіх мовах, зокрема й в англійській та українській, досить схожі, а звуки кожної мови зазвичай поділяються на два типи – **голосні та приголосні**.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи вищезазначений матеріал варто зауважити, що **контрастивна типологія** засновується на порівняльному та протиставному методах, що дозволяє віднайти спільні та відмінні риси у мовах, що аналізуються. Дослідження у цій сфері базуються на різних методах, що дають змогу вивчати лінгвістичну типологію з різних сторін. Оскільки ця **галузь мовознавства** є цікавою для вивчення, лінгвісти активно працюють над різними видами контрастивних типологічних досліджень. Контрастивна типологія фонетичних та фонологічних систем досліджує **дискретні та недискретні мовні одиниці**, що є універсальними для більшості мов.

РОЗДІЛ 2

КОНТРАСТИВНА ТИПОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТА АНГЛІЙСЬКОГО КОНСОНАНТИЗМУ ТА ВОКАЛІЗМУ

2.1. Консонантизм та вокалізм у мові

Найяскравішою ознакою, яка може служити основою для розрізнення голосних і приголосних, є їх **складотворна функція**. Відповідно до цього голосні звуки визначаються як складотворні, у той час як приголосні утворюють склад разом з голосними. Ця роль приголосних відображається в їх назві – приголосний, тобто звук, що вживається при голосних. Більше того, голосні відрізняються від приголосних низкою **артикуляційних особливостей** (А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін., 2002: 30).

При вимовлянні голосних звуків голосовий канал максимально відкритий, у той час як приголосні артикуються за умови повного або часткового звуження ротової порожнини, крізь яку проходить струмінь повітря і цим самим утворює характерні для приголосних шуми (А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін., 2002: 30).

Артикуляційні та акустичні ознаки звуків поділяють їх на **голосні**, в основі яких лежать тони, і **приголосні**, в основі яких – шуми з незначним елементом тону.

2.2. Англійські та українські голосні звуки. Порівняльне зіставлення систем голосних

Голосні – це суто тональні звуки, при артикуляції яких голосовий канал максимально відкритий і відсутні фокуси утворення шуму (З. І. Комарова, В. В. Розгон, 2014: 16).

В українській мові налічується 6 голосних звуків: *[a]*, *[o]*, *[y]*, *[u]*, *[e]*, *[i]*. Очевидна різниця між цими звуками визначається об'ємом та формою ротової порожнини, які змінюються згідно з рухами язика і губ. Голосні звуки української мови поділяються на **різні види**: за рядами (передній ряд – *[i]*, *[u]*,

[e]; задній ряд – [y], [o], [a]); за ступенем підняття язика до піднебіння (високо-середнє – [u]; середнє – [e], [o]; низьке – [a]); за активністю губ (лабіалізовані [y], [o]; нелабіалізовані [i], [u], [e], [a]); за ступенем відкритості ротової порожнини (широкі/відкриті – [a], [o], [e]; вузькі/закриті – [i], [u], [y]).

На відміну від українських голосних звуків **англійські** поділяються на довгі та короткі. В англійській мові існує 12 **монофтонгів** (незалежних голосних фонем) [i:], [i], [u], [u:], [e], [ə], [ə:], [ɔ], [ɔ:], [æ], [ʌ], [a:] та 8 **дифтонгів** [ei], [ai], [ɔi], [au], [əu], [iə], [eə], [uə]. Дифтонг – комбінація двох голосних елементів, які вимовляються в одному ударному складі без паузи. Наявність в англійській мові дифтонгів є однією із **мовних особливостей**. При вимовлянні дифтонга органи мовлення спочатку знаходяться в положенні для вимови одного голосного, а потім різко змінюються для вимови іншого, при цьому не артикують його повністю. При вимовлянні англійських довгих голосних м'язи органів мовлення більш напружені, ніж при вимові коротких. За цією ознакою англійські голосні підрозділяються на **напружені** (усі довгі голосні) та **ненапружені** (усі короткі).

Порівнявши обидві системи **вокалізмів**, можна дійти до висновку, що в українській мові тривалість звучання голосних не відрізняється, проте під час артикуляції тривалість голосних може бути різною залежно від наголошеності. Також варто зазначити, що в англійській мові голосні поділяються на монофтонги та дифтонги, у той час як в українській мові всі голосні є монофтонгами. Цікавим є те, що обидві мови містять низку **специфічних голосних**, що не мають аналогів у відповідних мовах.

2.3. Англійські та українські приголосні звуки. Порівняльне зіставлення систем приголосних

Приголосний – це звук, в утворенні якого формується перешкода в ротовій порожнині за допомогою активних органів артикуляції

(Громова О. П., Піддубна Л. М., 2019: 9). При утворенні приголосних видихуваний струмінь повітря натрапляє на перешкоду, яка провокує зближення або повне зімкнення активних та пасивних **органів мовлення**.

Система українського консонантизму складається з **32 фонем**: [б], [в], [г], [ґ], [д], [д'], [ж], [дж], [з], [з'], [дз], [дз'], [й], [к], [л], [л'], [м], [н], [н'], [п], [п'], [с], [с'], [т], [т'], [ф], [х], [ц], [ц'], [ч], [ш].

В українській мові **приголосні класифікуються** за такими ознаками: за участю голосу й шуму (сонорні, шумні, дзвінки, глухі); за місцем творення (губні, губно-зубні, передньоязикові, середньоязикові, задньоязикові); 3) за способом творення (проривні, щілинні, афrikати, вібранти, носові, плавні); 4) за наявністю або відсутністю пом'якшення (м'які, пом'якшені, напівпом'якшені); 5) за наявністю або відсутністю носового забарвлення (носові, неносові) та за акустичним враженням (шиплячі, свистячі).

В англійській мові налічується **24 приголосних**. Залежно від принципу участі та співвідношення шуму і голосу та за артикулюючим органом та місцем утворення перепони, приголосні поділяються на **три загальні категорії**.

Згідно з **першим принципом** класифікують шумні (дзвінки і глухі) та сонорні приголосні. Дзвінки артикулюються з участю голосу і шуму: [b], [d], [g], [v], [ð], [z], [ʒ], [dʒ]; глухі приголосні вимовляються без участі голосу, тобто лише шумом: [p], [t], [k], [θ], [f], [s], [h], [tʃ], [ʃ]; а при артикуляції сонорних приголосних: [m], [n], [w], [r], [j], [l] задіюється майже один голос, оскільки участь шуму в творенні цих звуків мінімальна. За **другим принципом** приголосні поділяють на: губно-губні [p], [b], [m], [w]; губно-зубні [f], [v]; передньоязикові [θ], [ð], [t], [d], [n], [l], [ʃ], [ʒ], [s], [z], [dʒ], [r]; середньоязикові [j]; задньоязикові [k], [g], [ŋ] та фарингальні [h]. За **третьою категорією** приголосні діляться на: проривні, або зімкнені [p], [b], [t], [d], [k], [g]; фрикативні, або щілинні [f], [v], [θ], [ð], [ʃ], [ʒ], [s], [z], [h], [w], [r], [j]; зімкнено-прохідні [m], [n], [ŋ], [l] та афrikати [tʃ], [dʒ] – складні приголосні, що утворюються комбінацією проривних [t], [d] та фрикативних [ʃ], [ʒ], які

відповідно утворюють один звук [tʃ] і [dʒ] (Колесник О. С., Гаращук Л. А., Гаращук К. В., 2015: 28 – 32).

Основна відмінність приголосних англійської мови від приголосних української мови полягає в **артикуляційних особливостях** обох мов. В англійській мові передньоязикові приголосні вимовляються при апікальній артикуляції, у той час як в українській мові вони вимовляються при дорсальному положенні язика. **Апікальна артикуляція** додає англійським звукам специфічного забарвлення, що спільно з іншими факторами створює **специфічний мовний колорит**.

Висновки до розділу 2

Більшість відмінностей між порівнюваними мовами можна пояснити тим, що **артикуляційна база** української мови значно відрізняється від артикуляційної бази англійської мови. Розглянувши низку прикладів, можна зрозуміти, що ступінь напруженості органів мовлення під час артикуляції англійських та українських звуків різний.

Наступна відмінність напряму залежить від попередньої, конкретніше вона полягає у **наявності** в англійській мові **довгих голосних фонем**, у той час як в українській мові їх немає. Звідси впливає істотна різниця у кількісному складі голосних фонем у порівнюваних мовах: 20 – в англійській та 6 – в українській. Варто також зазначити, що українська та англійська мови містять низку голосних, що не мають аналогів у цих же порівнюваних мовах.

Ще однією особливістю обох з порівнюваних мов є приголосні, які не мають аналогів у порівнюваних мовах: [θ], [ð], [ŋ], [h] – в англійській та [x], [ç], [ʃ] – в українській.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ФОНЕТИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ В УСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ МОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

3.1. Фонетична інтерференція в англійському усному мовленні українців

Інтерференція – взаємодія мовних систем при двомовності, яка виникає під час мовних контактів, індивідуального засвоєння нерідної мови; є відхиленням від норми й системи іншої мови під впливом рідної. Вона виявляється у мовленні людини, яка володіє двома мовами, як іншомовний вплив, що може бути стабільним (як характеристика мовлення колективу) і мінущим (як індивідуальна особливість) (Енциклопедія сучасної України).

Оскільки питання **лінгвістичної інтерференції** достатньо складне, багатогранне та не до кінця вивчене, то воно потребує детального дослідження та аналізу. Сьогодні науковці в галузі мовних контактів часто говорять як про позитивний, так і про негативний вплив однієї мови на іншу. У той час, як лінгвістичний феномен, який відображає позитивний вплив однієї мови на іншу, визначається вченими як **«трансференція»**, більшість наукових досліджень проводиться у галузі порушень мови **білінгвів**, що несе за собою негативний вплив однієї мови на іншу, і позначається терміном **«інтерференція»**.

Широкого застосування цей термін набув після виходу в світ монографії У. Вайнрайха «Мовні контакти», де автор дав визначення цьому феномену, як «випадки відхилення від норм, які мають місце в мовленні двомовних індивідів у результаті того, що вони володіють більше ніж однією мовою, тобто внаслідок **мовного контакту**» (Вайнрайх У., 1979: 264).

Провівши низку досліджень та опрацювавши декілька аудіо та відеоматеріалів, можемо зазначити, що найбільше в англійському усному мовленні українців спостерігається явище **фонетичної інтерференції**.

Фонетична інтерференція пронизує всі рівні **фонетичної системи мови** та всі звукові одиниці і породжує «негативний мовний матеріал» у мовленні

білінгва, що впливає на ступінь розуміння висловлювання носієм мови та на результат комунікації в цілому.

Насамперед лінгвістична інтерференція простежується на найперших етапах вивчення іноземної мови, а саме під час оволодіння фонетичною системою мови. Як стверджує О. С. Клименко, головною причиною цього є відсутність можливості безпосередньо спостерігати процес інтерференції. Автор зазначає, що науковці мають змогу лише дослідити кінцевий результат цього мовного феномену, а саме **хибні мовні здобутки** тих, хто вивчає іноземну мову (Клименко О. С., 2001: 68 – 72).

Справді, ми використовуємо фонетичну систему рідної мови **на підсвідомому рівні**, тому вона не потребує контролю при спілкуванні. Проте ця ж сама система автоматично переноситься на іноземну мову та гальмує засвоєння її власної фонетичної системи (Глушковецька Н. А., Мацюк О. О., 2019: 54).

Як зазначає у своїй праці Л. Семенюк, фонетична інтерференція проявляється у неправильній артикуляції звуків, помилках у розстановці фразового та словесного наголосу і неправильному інтонаційному оформленні різних типів речень. Виникнення цього явища спричинено основним фактором, що полягає в недоречному та неправильному **перенесенні фонетичної системи** рідної мови на іноземну, у нашому випадку – на англійську. Це відбувається, коли **мовленнєві навички** двох мов у студентів неоднакові. Очевидно, що активної англійської практики в студентів набагато менше, і відповідно, англійські мовленнєві навички та вміння не такі стійкі, як українські, адже вони виробилися у свідомості студента пізніше (Семенюк Л. Й., 2015: 234).

3.2. Особливості інтерферованого англійського мовлення

Щоб зрозуміти **суть мовної інтерференції** українців, варто визначити **психологічні фактори**, які обмежують це явище та ґрунтуються на індивідуальних відмінностях студентів (Босак Н., 2004: 131). О. Клименко та

О. Сафін зазначають, що сприйняття є створенням відповідного образу предметів та явищ при їхній безпосередній взаємодії з органами чуттів (Клименко О. С., Сафін О. Д., 2002: 142).

Коли людина, що вивчає іноземну мову, чує новий для себе звук, нервові імпульси надходять до кори головного мозку, де відбувається **етап зіставлення** нових звуків з раніше відомими та визначається **спосіб відтворення звуку**, який надійшов. У процесі говоріння від органів мови тих, хто говорить, надходять сигнали і за допомогою даної інформації нервовий центр корегує **рухи артикуляційного апарату**. І, оскільки в нервовому центрі уже закладені усталені зразки звуків рідної мови, то нові екземпляри звуків мови, що вивчається, накладаються на них.

Як показують сучасні наукові дослідження, явище фонетичної інтерференції проявляється як при сприйнятті, так і при відтворенні мови (Клименко О. С., Сафін О. Д., 2002: 142). Відповідно, при вивченні англійської мови студентами, що вже досить добре знайомі з фонетичною системою рідної мови, сприйняття звуків іноземної мови відбувається **шляхом співставлення**, і це призводить до узагальненої **локалізації фонетичних механізмів**. Таким чином, в тих фонетичних явищах англійської мови, які не збігаються з українською, найбільша кількість випадків **мовної інтерференції**.

Варто також зауважити, що під час фонетичної інтерференції білінгв зустрічається з **низкою проблем** як у процесі користування цими мовами, так і під час сприйняття та аналізу мовлення. У зв'язку з тим, що досконале володіння усіма іншомовними **фонетичними нормами**, характерними для носіїв мови, для більшості студентів вважається недосяжним, доцільно було б виділити деякі ознаки **іншомовного акценту**, що оптимально сприймаються носіями. Таким чином, студенту необхідно постійно бути готовим до використання одного з двох паралельних комплексів **артикуляційних навичок** (Девіцька А. І., 2013: 26-34).

3.3. Вимовний акцент та труднощі в англійському мовленні українських студентів

З метою виявлення найбільш поширених артикуляційних помилок у студентів, що вивчають англійську мову, було проведено дослідження. Їх рівень володіння іноземною мовою приблизно B1, їхня рідна мова українська. Для прозорості експерименту студенти не були попередньо ознайомлені зі словами, які потрібно було вимовити у ході дослідження. Заздалегідь був створений список слів, які часто викликають **труднощі у вимові** або вводять студентів в оману, оскільки вони є досить схожими з українськими варіантами.

Студентам було запропоновано 22 слова, а саме *period, salmon, company, society, genre, dinner, radio, camera, business, technology, revolution, focus, clothes, film, climbing, almond, comfortable, hotel, island, doubt, chocolate* та *psychologist*. Експеримент відбувався в два етапи: перелічення слів та використання цих же слів у контексті, а саме під час відповіді на поставлені запитання. У ході цього дослідження вдалось виокремити **низку хибних варіантів вимови** деяких англійських фонем, які українські студенти, з певного ряду причин, використовують в усному іноземному мовленні.

Найпершою помилкою був **хибний наголос**, зокрема у словах “*period*” та “*hotel*”. Незважаючи на те, що в українському відповіднику першого з поданих слів наголос падає на другий склад, в англійській мові акцентуємо перший. Ще однією особливістю англійського мовлення українських студентів є **уподібнення звучання** слів іноземної мови з рідною. Влучними прикладами для цього випадку стали такі слова, як “*company*”, “*camera*”, “*technology*”, “*comfortable*” та “*revolution*”. Зокрема у таких словах, студенти часто наближаються у вимові до українських аналогів, а саме “*компанія*”, “*камера*”, “*технологія*”, “*комфортний*” та “*революція*”, що не відповідає нормам англійської вимови. Не менш поширеною тенденцією в англійському мовленні українців є **нехтування “німими” фонемами**, тобто тими, що не вимовляються, у таких словах, як “*salmon*”, “*clothes*”, “*climbing*”, “*almond*”, “*island*”, “*doubt*” та “*psychologist*”. Ця артикуляційна помилка зумовлена тим,

що в українській мові не існує “німих” фонем, натомість звуки можуть лише уподібнюватись, проте не зникають повністю. Цікавими для дослідження також виявились слова “*dinner*” та “*business*”, оскільки в українських відповідниках звуки [ð] та [b] звучать м’яко або пом’якшено, у той час як в англійській мові фонемі [d] та [b] тверді.

Дослідження показує, що в усному іноземному мовленні українських студентів такі англійські звуки, як [θ] та [ð], досить часто піддаються **впливу фонетичної інтерференції**. Як правило, українці транслітерують буквосполучення *th* та вимовляють його як [m]. Також студенти, чия рідна мова є українською, мають тенденцію вимовляти звуки [p], [b], [m] недостатньо енергійно та випинати губи при артикуляції цих фонем. Окрім того, вони часто вимовляють англійський проривний звук [p] без **аспірації** або навпаки із занадто сильним придихом.

Задля попередження та уникнення явища мовної інтерференції, на думку Ю. О. Жлуктенка, під час вивчення вимови слід уникати перебільшеної уваги до відповідності форм іноземної мови нормам рідної, оскільки це може призвести до неприродного мовлення (Жлуктенко Ю. О., 1974: 39).

Висновки до розділу 3

Узагальнення результатів проведеного експериментального дослідження висвітлило низку найпоширеніших помилок, які стають на заваді природному іноземному звучанню й показало, що вимовний акцент як результат фонетичної інтерференції виникає внаслідок несвідомого перенесення фонетичних особливостей однієї мови на іншу.

ВИСНОВКИ

У ході даної курсової роботи був здійснений аналіз **систем консонантизму та вокалізму** англійської та української мов, що дало змогу виявити аломорфні та ізоморфні ознаки обох систем. Виокремлення відмінних рис у порівнюваних мовах допомогло краще зрозуміти явище **мовної інтерференції**, розібратись у причинах її виникнення та розглянути конкретні приклади цього лінгвістичного феномену, також окрім цього, розширити знання про **контрастивну типологію** фонетичних та фонологічних систем української та англійської мов.

Феномен фонетичної інтерференції може істотно впливати на сприйняття іноземної мови та її відтворення на етапі вивчення, тому потребує постійного контролю. **Основними причинами** існування такого мовного явища, як інтерференція є часткова або повна відсутність англійського артикуляційного укладу в англійському мовленні українців, заміщення англійських голосних і приголосних фонем українськими та відсутність ненаголошеного вокалізму в англійській вимові українських студентів.

Дане експериментальне дослідження інтерферованого мовлення студентів дало змогу отримати **нові прикладні дані** для виявлення явища фонетичної інтерференції в англійському мовленні українців.

Проведений аналіз найчастіших помилок українських студентів не вичерпує усіх аспектів даної проблеми. Цілком **перспективним напрямом** подальших дослідницьких робіт є вивчення явища інтерференції, що відображається в перекладі як в лексичному, так і теоретичному аспектах.

RÉSUMÉ

The course work on the topic "Contrastive Typology of Vowel and Consonant Systems in the English and Ukrainian Languages" is devoted to the analysis of vocalism and consonantism systems of the compared languages, as well as the phenomenon of language interference, which is widely distributed among Ukrainian students, who learn English. The term paper consists of an introduction, three chapters, general conclusions, a résumé, a list of references and a list of illustration materials.

The first chapter "**Typology as a Field of Linguistics**" is theoretical. It examines the phenomenon of contrastive typology, its types, methods and aims, as well as the typology of phonetic and phonological systems.

The second chapter "**Contrastive Typology of Ukrainian and English Consonantism and Vocalism**" is devoted to the analysis and description of the systems of vowel and consonant phonemes in the English and Ukrainian languages, in particular their allomorphic and isomorphic features.

The third chapter "**Analysis of Phonetic Interference in the Oral English Speech of Ukrainian Students**" includes conducting an experimental study among Ukrainians, who learn English, highlighting the most common articulation errors, the reasons of their occurrence and recommended ways to avoid this linguistic issue, namely, riddance of excessive attention to comparison and transfer of language norms of native and foreign languages.

Key words: contrastive typology, system of vocalism, system of consonantism, language interference, articulation features.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березенко, В. М. (2011). *Порівняльна типологія англійської та української мов: навчальний посібник*. К.: Освіта України.
2. Босак, Н. (2004). Явище фонетичної інтерференції і діалектного акценту в українському мовленні студентів-філологів. *Наукові записки. Серія: Мовознавство*, 1(11).
3. Вайнрайх, У. (1979). *Языковые контакты: состояние и проблемы исследования*. Київ: Вища школа.
4. Валігура, О. Р. (2008). *Фонетична інтерференція в англійському мовленні українських білінгвів* [монографія]. Тернопіль: Підручники і посібники, 31.
5. Валігура, О. Р. (2010). *Лінгвокогнітивні і комунікативні основи фонетичної інтерференції* (експериментально-фонетичне дослідження англійського мовлення українців) (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук). Київський національний лінгвістичний університет, Київ.
6. Глушковецька, Н. А., Мацюк, О. О. (2019). *Фонетична інтерференція як лінгвістична проблема*. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка та Хмельницький національний університет.
7. Голдобін, А. І. (2023). *Енциклопедія сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Відновлено з <https://esu.com.ua/article-12422>
8. Громова, О. П., Піддубна, Л. М. (2019). *Теоретична та практична фонетика англійської мови*. Частина 1: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ.
9. Девіцька, А. І. (2013). *Дослідження білінгвізму у лінгвістичному та соціолінгвістичному аспектах*. *Studia Slavistica*: Сучасні тенденції славістики: збірник наукових статей, (13), 26-34.

10. Жлуктенко, Ю. А. (1974). *Лингвистические аспекты двуязычия*. К.: Вища школа. Изд-во при Киевск. гос. ун-те.
11. Клименко, О. С. (2001). *Інтерференція навичок як психолого-педагогічна проблема*. Збірник наукових праць, 28(2), 68–72.
12. Клименко, О. С., Сафін, О. Д. (2002). *Інтерференція і перенос як взаємодія навичок*. Збірник наукових праць ІП АПНУ, (1), 140-144.
13. Колесник, О. С., Гаращук, Л. А., Гаращук, К. В. (2015). *Теоретична фонетика англійської мови: навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка.
14. Комарова, З. І., Розгон, В. В. (2014). *Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоенія, графіка, орфографія: навчально-методичний посібник для студентів-філологів вищих навчальних закладів*. Умань: ФОП Жовтий О. О.
15. Korunets, I. V. (2003). *Contrastive typology of the English and Ukrainian languages*. Вінниця: Нова книга.
16. Кочерган, М. П. (2006). *Основи зіставного мовознавства*. Підручник. К.: Вид. центр «Академія».
17. Мацько, Л. І., Грищенко, А. П., Плющ, М. Я. та ін. (2002). *Сучасна українська літературна мова: підручник (3-тє вид., допов.)*. К.: Вища школа.
18. Муратова, Г. (2007). *Тлумачення поняття "інтерференція" в сучасних лінгвістичних дослідженнях*. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика, 27.
19. Павлюк, Н. (2010). *Порівняльна граматики англійської та української мов*. Донецьк: ДонНУ.
20. Семенюк, Л. Й. (2015). *Міжмовна інтерференція та шляхи її подолання при вивченні другої іноземної мови*. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологічна, (55), 233-235.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. 10 англійських слів, які часто вимовляють неправильно. Retrieved from: <https://youtu.be/h0cTOMI9VC8>
2. Не треба так! Типові помилки у вимові англійських слів | Green Country. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=CYcH0d35V1k>
3. Top 5 Mistakes | Топ 5 помилок у англійській вимові для українців. Прості та дієві способи їх усунути. Retrieved from: <https://youtu.be/rFx4pH-XRkk>
4. 10 найпоширеніших помилок у вимові. Retrieved from: <https://m.youtube.com/watch?v=EVsixEOS7YE&feature=youtu.be>
5. Власні аудіо матеріали.